

Hoiame ära küberkiusamise!

Küberkiusamise ennetustund II kooliastmele

Autor: Catre Hein, SA Kiusamisvaba Kool, 2024

SIHTRÜHM: 4.-6. klass

EESMÄRK

Tõsta õpilaste teadlikkust küberkiusamisest; Kuidas küberkiusamise puhul käituda ja mida teha; Kust saada abi, kui oled sattunud küberkiusamise ohvriks; Teadvustada küberkiusamise rolle.

Tunni läbinud õpilane:

- tunneb ära küberkiusamise;
- teab, et küberkiusamine ei ole lubatud;
- teab, mida teha küberkiusamise puhul;
- teab, et küberkiusamises on erinevad rollid ja igaüks vastutab kiusamise peatamise eest.

SEOS ÜLDPÄDEVUSTEGA JA LÕIMING

Tund toetab nii enesemääratlus-, suhtlus-, sotsiaalset ja kodanikupädevust kui digi- ja väärtuspädevust.

Soovitused lõiminguks: tund on lõimitav inimeseõpetusega.

VAJA LÄHEB:

Slaidid, printitud lehed Hilda looga igale õpilasele, paber või vihik kirjutamiseks.

KOHANDAMINE

Rühma arutelusid võib teha paaristöödena, klassis liikumist kohapeal märguandmisega, varieerida küsimuste raskusastet.

ETTEVALMISTUS JA TAUST

Tunni läbiviimiseks on erinevaid võimalusi, soovitame tund läbi viia nii, et see vastab klassi vajadustele ja eripäradele ning õpetaja tunneb end mugavalt.

Õpetaja saab ettevalmistudes töötada läbi tunnimaterjalid, tunni jaoks loodud slaidid ning uurida lisa järgmistest allikatest:

- Kiusamisvaba Kooli koduleht <https://kiusamisvaba.ee/> ja [küberkiusamise konverents 2024](#)
- [Küberkiusu flaier](#)
- Targalt Internetis veebileht <https://noor.targaltinternetis.ee/kuber-kiusamine/>
- Suurim julgus veebileht <https://suurimjulgus.ee/>

HÄÄLESTUS JA SISSEJUHATUS

10 minutit

Pooluste harjutus:

Õpetaja lepib õpilastega kokku, kui nad on väitega nõus, siis liiguvad klassi ette. Kui nad väitega nõus ei ole, liiguvad klassi taha. Liikumise puhul tehke kokkulepped nii nagu ruum võimaldab.

1. Väide: Paljudel minuvanustel õpilastel on sotsiaalmeedia kontod (vastaspool: ei ole kontosid).
Info õpetajale: Paljude sotsiaalmeedia kontode vanusepiir on 13 eluaastat.

Õpilased võiks paarid moodustada ja oma kõrvalseisjaga arutada, miks ei tohiks olla sotsiaalmeedia kontot alla 13 aastasel lastel.

2. Väide: Olen internetis kokku puutunud küberkiusamisega (vastaspool: ei ole kokku puutunud).
Arutelu paarides või üle klassi.

3-4 liikmeliste rühmade moodustamine, õpetaja valib klassile sobiva viisi.
Soovitus on moodustada rühmad nii, et need ei oleks mugavusrühmad.

ÕPPIMINE

35 minutit

RÜHMATÖÖ

1. Mis on küberkiusamine? Õpilased arutavad, sõnastavad ja panevad kirja, mis on küberkiusamine. Kui nad on valmis, siis tõusevad püsti. Kuulame ära erinevad arvamused.

Õpetaja jagab õpilastega küberkiusamise definitsiooni (kirjas ka slaidil).

Küberkiusamise mõiste: küberkiusamiseks peetakse seda, kui kellelegi tehakse küberruumis meelega ja korduvalt kahju, nii et tal on raske end kaitsta. Küberkiusamine võib toimuda nii üks ühele, grupis kui avalikult. Küberkiusaja võib jääda ka anonüümseks.

Õpetaja lisab täiendava selgituse, et KÜBERKIUSAMINE VÕIB OLLA ÕIGUSRIKKUMINE, mille toimepanijat võib oodata karistus rahatrahvist vabadusekaotuseni. Libakonto tegemine võib olla teise isiku identiteedi ebaseaduslik kasutamine. Väljapressimiseks peetakse seda kui häbistavate andmete avalikustamata jätmise eest nõutakse raha või muud varalist kasu.

Teise isiku piltide loata levitamine on autoriõiguste rikkumine.

Näited: ähvardavate sõnumite ja haiget tegevate kommentaaride saatmine, halvustavate piltide-videote tegemine ja levitamine, veebimängudes ja foorumites-gruppides inetult suhtlemine või väljatõrjumine, libakontode tegemine ja teise isikuandmete levitamine halva tegemise eesmärgil jmt.

2. Õpetaja loeb lastele ette loo küberkiusamisest: HILDA LUGU (lisa 1). Igale õpilasele võib jagada ka loo väljaprindi.

- rühmas otsitakse loost küberkiusamise defineerivaid tunnuseid ja märgitakse loo juurde.
- Hilda lugu analüüsitakse koos läbi.

VAJADUSEL PAUSI KOHT.

NB! Kui õpetaja teeb siin pausi, peab kõlama jääma abi saamise võimalus.

ÜLEVAADE: rollid küberkiusamises (info slaidil)

Kiusamise ja küberkiusamise puhul võime eristada erinevaid rolle grupis. Kiusamine on alati grupiprotsess ja ei saa toimuda, kui ei ole heakskiitjaid ehk publikut.

- Ohver on see, kellele tehakse internetis liiga.
- Kiusaja on see, kes teeb teisele korduvalt (küberkiusamise puhul tuleb korduvus ühest postitusest) kahju. Küberkiusamise puhul see, kes postitab ebasobiva sisuga pildi, video vms.
- Kiusaja abilised on need, kes aitavad küberkiusamise puhul postitust teha, mõtlevad kaasa, aga ise ei postita. Nad aitavad kaasa jagamise ja kommenteerimisega.
- Kiusaja julgustajad on need, kes aitavad kaasa küberkiusamise jagamisega ja kommenteerivad.
- Vaikivad heakskiitjad on need, kes näevad ebasobivat postitust, aga ei tee midagi. Nagu nimigi ütelb, kiidavad nad selle vaikides heaks.
- Ohvri kaitsjad on need, kes teevad midagi selleks, et küberkiusamist takistada. Näiteks raporteerivad veebilehe pidajat, kirjutavad gruppi ja paluvad ebasobiva sisu eemaldada, annavad teada täiskasvanule, jne.

Õpilastega jätkatakse Hilda loo analüüsi rollide vaates.

1. Mis roll oli Hildal?
2. Mis roll oli loo mina-tegelasel?
3. Mis roll oli Sigridil ja Ahtol?
4. Mis roll oli 5000 vaikival pealtvaatajal?
5. Kes on Hilda loos kiusaja?
6. Kes on Hilda loos kaitsja?

Igal rollil on oma vastutus kiusamise peatamisel! Võib arutleda õpilastega, milline võiks olla iga rolli vastutus kiusamise lõpetamisel? Üks on kindlasti kiusamise peatamine ja teine on enda turvalisuse eest hoolitsemine, ehk tuleks valida peatamisviis, mis on antud juhul jõukohane ja turvaline. Õpilased saavad ise sõnastada.

Soovitused (slaidil)

- Räägi sellest usaldusväärse inimesega, pöördu täiskasvanu poole (lapsevanem, õpetaja, KiVa-tiimi liige, kooli psühholoog ...);
- Kopeeri või salvesta haiget tegevad postitused, et neid vajadusel kasutada tõenditena;
- Palu kahjustav sisu postitajal maha võtta;
- Teavita suhtlusportaali pidajat kiusaja tegevusest (report);
- Palu veebipolitseilt abi;
- Blokeeri kiusaja;

ÕPPIMINE, II OSA

minutit

Rühmatöö

3-4 õpilast rühmas.

Arutlege rühmas, milliseid kokkuleppeid meie klass vajab küberkiusamise ärahoidmiseks? Pange oma rühma ettepanekud kirja.

Õpetaja võib lisaks õpilastele tutvustada AJALEHE REEGLIT ja VANAEMA REEGLIT (slaididel).

- Ajalehe reegel - kui sa midagi kuhugi postitad, siis tee seda nii, et see sobiks kõigile lugemiseks nagu ajalehes.
- Vanaema reegel - kõik, mis sa postitad, võiks olla selline, mida ka sinu vanaema võib rahuliku südamega näha. Kui see ei pruugi talle meeldida, jäta tegemata.

Arutelu ja kokkulepped õpilastega: kuhu me need reeglid võiksime üles panna, et need ka meid aitaks?

KINNISTAMINE, RAKENDAMINE, REFLEKSION

10 minutit

1) Ühistes reeglites kokkuleppimine, nende kajastamine kokkulepitud kohas ja lapsevanematega jagamine.

2) Arutelu - millise olulise teadmise võtad kaasa?

Iga grupp sõnastab 3 kõige olulisemat mõtet tänasest tunnist.

ANNA TUNNILE
TAGASISIDET
SIIN!

Hilda lugu

Õhtul kodus olles märkan, et Tiktokis ringleb kahtlane naljaviideo Hildast. Ta ei kuulu minu parimate sõprade hulka, ta on minu klassikaaslane.

Keegi on teda salaja koolis pildistanud, pannud piltidest kokku video ja lisanud kommentaari "hinnake meie geeniust".

Video on kogunud üle 5 000 vaatamise.

Näen, et Sigrid ja Ahto, kes on minu klassist, on juba kommenteerinud.

Loomulikult ei ole nad Tiktokis oma nimedaega, aga enamus teab, mis nime all keegi on.

Päris paljud meie koolist on sinna juba hinnangu kirjutanud.

Saadan info kohe edasi Priidule ja Kaurile, sest nemad pole seda veel näinud.

Pildid on koledad ja kommentaarid veel nõmedamad.

Tundub, et Hilda ise ei tea veel midagi.